

Universitat
Autònoma

Forum de la Recerca
de
Barcelona

Avaluació de la recerca de la UAB des de la mateixa universitat

AVAUACIÓ DE LA RECERCA DE LA UAB EN L'ÀMBIT DE LES CIÈNCIES SOCIALS

Salvador Barberà

Avaluar la recerca, com qualsevol altra activitat, té costos. No té sentit fer-ho si no és amb alguna finalitat. I no solament això: convé que aquesta finalitat sigui explícita per poder determinar quina mena d'avaluació serà millor, i fins i tot per poder concretar la definició més adient de què s'entén per recerca.

Si es vol fer una política decidida per consolidar la UAB com una universitat investigadora, això exigeix donar suport als bons investigadors que ja tenim, posar-los al capdavant dels projectes dels quals depengui el creixement de la nostra capacitat investigadora, i facilitar el creixement dels sectors de la Universitat que siguin capaços d'accentuar la seva dimensió investigadora. No reclamo que aquests siguin els únics projectes de la Universitat, que és una realitat plural, però sí que quedi clar de veritat fins a quin punt, per exemple, la política de professorat es pensa fer en favor de la recerca o a pesar seu.

També vull argumentar que, en ciències socials, identificar els bons investigadors, destriant-los dels mediocres i, fins i tot, dels que, per qualsevol mesura raonable, no són investigadors en absolut, és perfectament possible, sense perill d'error. Si convé, es pot fer, i bé. Però perquè valgui la pena fer-ho, s'ha de tenir voluntat d'incórrer en els costos necessaris, i d'utilitzar la informació obtinguda de manera útil i decidida.

En l'àmbit de les ciències experimentals, hi ha una sèrie de benentesos que no val la pena discutir. El gruix de la recerca avaluable es fa en forma d'articles, i aquests es valoren només si la revista que els publica està subjecta a avaluacions anònimes, i cada revista té un índex d'impacte que mesura, de forma aproximada, la seva qualitat. És difícil argumentar que pugui haver-hi altres formes de començar a avaluar un CV, si bé després qualsevol persona sensata serà capaç de matisar, en moltes direccions, les primeres mesures grolleres que puguin resultar d'aplicar mecànicament els criteris. Però hi ha prou criteris de referència, generalment acceptats, per garantir que

es puguin classificar els investigadors en grans categories i, per descomptat, per establir, sense cap mena d'ambigüitat, si algú no fa recerca digna d'aquest nom. Sovint, es diu que aquesta claredat no la tenim en ciències socials. Un informe recent encarregat per l'Institut d'Estudis Catalans comença queixant-se de les dificultats per avaluar la recerca en economia. No és fàcil, però vull afirmar rotundament que es pot fer, i sense ambigüitats, si es vol.

Persisteixen, però, els savis locals que, o bé mai no s'han sotmès a avaluacions anònimes, o bé mai no les han superat, i que publiquen treballs que ningú no ha avaluat. Són ben lliures de fer-ho, però el que és escandalós és que qüestionin, i fins i tot neguin, la validesa dels referents externs i independents, que són les comunitats científiques establertes. És cert que els llibres són més difícils de valorar, i que cal trobar fórmules millors per fer-ho, però això no ens fa especialment diferents.

Què és diferent en el camp de les ciències socials, i en particular en el camp de l'economia, respecte de les ciències experimentals? Ben poc, al meu entendre, excepte l'estat d'integració dins del concert científic internacional en què es troba cada disciplina. Podríem pensar que físics o biòlegs espanyols han publicat amb assiduitat en les revistes estrangeres des de sempre, però això no és cert. El que sí que és cert és que ja fa temps que ho fan, fins al punt que tothom ho troba normal. En economia, les coses van anar més lentes. Cap al 1975, el nombre d'espanyols que havien publicat en alguna revista internacional de prestigi en els cinquanta anys anteriors es podien comptar amb els dits d'una mà. La meua generació, i generacions posteriors, han anat poblant-se cada cop més de persones capaces de publicar la seva recerca, amb normalitat, en revistes d'àmbit internacional, que compleixen amb rigor les mateixes normes d'avaluació anònima que caracteritzen l'activitat normal en altres ciències. Avui serien més d'un centenar, però potser no més de dos-cents, els economistes espanyols que publiquen amb naturalitat en aquest nivell. Això vol dir que encara són moltes les persones dedicades a la docència universitària que no estan integrades totalment a la comunitat científica internacional, si bé, d'altra banda, ara ja no cal sortir a l'estranger, com fa uns quants anys, per formar part del club, cada cop més ampli, de la gent que vol i pot publicar en aquestes condicions. Els nostres estudiants de doctorat ja ho aconseguen fins i tot abans de graduar-se.

En conseqüència, la diferència principal entre ciències experimentals o de la salut i ciències socials no està en la dificultat d'avaluar, sinó en la duresa de la realitat, en la «incorrecció política» de les dades, perquè molts dels professors en aquestes àrees, senzillament, quedaran molt mal qualificats segons qualsevol estàndard homolo-

gable. I, per més que sigui així, la nostra tradició fa difícil dir-ho, i encara més difícil, un cop dit i documentat, actuar en conseqüència.

En cert sentit, la idea de recerca ha guanyat massa prestigi, i ningú no sembla disposat a admetre clarament que no l'interessa, o no vol o no sap fer-ne. Per tot això, la meua impressió és que serà difícil trobar energies per tirar endavant projectes clars i rigorosos per establir criteris discriminators. Tot i això, val la pena intentar-ho, i es poden fer passos concrets.

Caldrà deixar clar quines són les comunitats científiques àmplies de referència. Això no sempre serà immediat, però es poden organitzar consultes a personalitats prou indiscutibles i independents —preferentment estrangeres—, per anar definint comunitats àmplies de referència. Però ni els estudis més locals no han de quedar exempts d'aquests controls externs.

L'avaluació externa, independent, anònima i no manipulable localment ha de ser el criteri essencial per valorar articles i llibres. Potser les dades de base no són tan riques com en el cas de les ciències experimentals; però, si cal, es poden complementar i enriquir. Què seria diferent? La principal diferència seria que, per raons històriques, trobaríem un nombre considerable de professors universitaris al marge dels circuits homologables. Uns quants d'aquests podrien acceptar amb naturalitat que aquest és el resultat d'un període de transició, i que factors generacionals variats no els han permès formar part de la comunitat científica. Altres es defensaran aferrissadament invocant característiques singulars de les ciències socials. Parany. Comprensibles, però parany. Comprensibles, però no defensables, si es vol tirar endavant.

Per acabar amb una proposta pràctica i concreta, crec que els barems que s'estableixin per valorar les diverses contribucions a la recerca en ciències socials han de cobrir un ventall ben ampli. Les presentacions de diferents tipus de treballs haurien de poder variar, diguem-ne, entre zero i quaranta, amb puntuacions molt baixes per a tot allò que no sigui indiscutiblement homologable. Procediments actuals basats en ventalls més estrets (d'u a quatre, o, fins i tot, d'u a deu) són massa poc discriminators. Un ventall molt ampli pot permetre donar algun punt a contribucions dubtoses, durant un cert període de transició, i permetre que el percentatge d'investigadors amb alguna puntuació sigui acceptable. Però aquestes puntuacions «de compromís» per a contribucions poc homologables haurien de ser baixes, clarament transitòries, i haurien de servir per anar marcant en un temps curt la preponderància d'altres criteris. Mai no haurien d'establir-se com a reconeixement de fets dife-

rencials permanents de les ciències socials, sinó, en tot cas, com a remei temporal davant de mancances conjunturals que s'han de superar, sobretot per part dels investigadors joves.